

Nr 100.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för bidrag till jorddelningsförrättningar m. m.; given Stockholms slott den 14 februari 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 februari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp:

I årets statsverksproposition (IX H. T. punkt 193 och 196) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1941/42 beräkna

dels till Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till jorddelningsförrättningar ett förslagsanslag av 200,000 kronor;

dels ock till Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar ett förslagsanslag av 19,000 kronor.

Jag torde nu ånyo få anmäla dessa ärenden.

Anslaget till *Bidrag till jorddelningsförrättningar* är för innevarande budbhang till riksdagens protokoll 1941. 1 saml. Nr 100.

getår uppfört med 200,000 kronor. Utgifterna från anslaget ha för budgetåren 1936/37—1939/40 uppgått till respektive 360,661, 314,645, 313,763 och 405,311 kronor.

Gällande bestämmelser för anslagets disposition återfinnas *dels* i kungörelsen den 22 juni 1928, nr 295, angående villkor för erhållande av statsbidrag till förrättningar enligt lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet (ändrad genom kungörelserna nr 83/1935 och 256/1939), *dels ock* i kungörelsen den 30 mars 1935, nr 84, om statsbidrag till bestridande av förrättningskostnaderna vid vissa lantmäteriförrättningar inom Kopparbergs län.

Enligt kungörelsen nr 295/1928 kan bidrag utgå vid förrättning, som avser skifte, ägoutbyte, gränsbestämning, utbrytning av servitut, avsättande av mark för gemensamhetsskog eller delning av fiske. Likaledes kan bidrag utgå vid avstyckning av område och vid sammanläggning av fastigheter å landet. Bidrag må endast åtnjutas under förutsättning, att sökanden är enskild person och de honom åliggande kostnaderna för förrättningen måste anses för honom betungande i förhållande till hans ekonomiska ställning, samt att förrättningen ej skett i uppenbart spekulationssyfte.

Då fråga är om skifte eller ägoutbyte, måste förrättningen vidare ha avsett åstadkommande av bättre indelning av jorden för rationellt jordbruk, uppdelning i flera brukningsdelar, åstadkommande av småbruk eller beredande av ökade odlingsmöjligheter. En ytterligare förutsättning för bidrag är att sökanden bor inom den socken, där fastigheten eller ägolotten är belägen, eller, för den händelse han är boende inom annan socken, brukar fastigheten eller ägolotten tillsammans med fastighet i sistnämnda socken.

Då fråga är om avstyckning, kan bidrag icke erhållas med mindre förrättningen avsett åstadkommande genom nybildning eller nödig utvidgning av lämpligt familj jordbruk, stödjordbruk (arbetarsmåbruk) eller bostadsegna hem åt sökanden.

Bidrag må vid avstyckning utgå med högst hela och vid övriga förrättningar med högst tre fjärdedelar av det belopp, som på fastigheten eller ägolotten i fråga belöper av dels det lantmätaren för förrättningen enligt gällande lantmäteritaxa tillkommande arvode, inberäknat lösen för karta och handlingar, dels ock ersättning som må ha utgått till särskilt, vid förrättningen tillkallat sakkunnigt biträde. Vid av avstyckning betingad sammanläggning må bidrag utgå med högst det belopp, som på sökanden till sammanläggningen belöper av det lantmätaren tillkommande arvodet, samt stämpelavgift och lösen för karta och beskrivning, utdrag av jordebok och jordregister, äganderätsbevis, gravationsbevis, bevis om vilande lagfart å det avstyckade området ävensom bevis angående förordnande om sammanläggning.

I enlighet med kungörelsen nr 84/1935 utgå bidrag till vissa förrättningskostnader vid laga skifte inom Kopparbergs län av allmänna medel. Sålunda gäldas, om skiftet avser rubbning av storskifte inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av länet, kostnaden till förrättningsmännen, lösen för karta och handlingar jämte kostnader för införskaffade handlingar, som erfordras för skiftets behöriga verkställande, ävensom ersättning till särskilt, med lantmäteristyrelsens medgivande vid förrättningen anlitat sakkunnigt biträde. Vid laga skifte inom område av länet, där den fasta egendomen icke finnes redovisad i fastighetsbok, skola av allmänna medel gäldas tre fjärdedelar av berörda kostnader.

Samiliga nu berörda statsbidrag utbetalas av lantmäteristyrelsen.

Anslaget till *Bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar* är för innevarande budgetår uppfört med 15,000 kronor. Utgifterna från anslaget uppgingo för budgetåren 1936/37—1939/40 till respektive 27,793, 7,992, 34,916 och 31,943 kronor.

Gällande bestämmelser för anslagets disposition återfinnas *dels* i kungörelsen den 29 juni 1926, nr 358, angående villkor för erhållande av statsbidrag till förrättning enligt lagen samma dag om enskilda vägar, *dels ock* i kungörelsen den 22 december 1939, nr 912, angående villkor för erhållande av statsbidrag till förrättning enligt lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar.

Enligt dessa bägge kungörelser må sakägare vid förrättning jämlikt lagarna om enskilda vägar åtnjuta bidrag med belopp, motsvarande högst vad på hans fastighet belöper av det av förrättningsmannen för förrättningen enligt fastställd taxa tillkommande arvode, inberäknat lösen för karta och handlingar. Bidrag utgår endast under förutsättning, att sökanden är enskild person och nyttjar den fastighet, för vilken han ålagts att delta i förrättningskostnaden, såsom småbruk eller eget hem, att de sökanden åliggande kostnaderna för förrättningen måste anses för honom betungande i förhållande till hans ekonomiska ställning samt att, där han själv påkallat förrättningen, detta icke skett utan att anledning därtill förelegat. Bidrag utbetalas av lantmäteristyrelsen.

I skrivelse den 9 september 1940 har *lantmäteristyrelsen* hemställt, att anslaget Bidrag till jorddelningsförrättningar för nästa budgetår måtte höjas till 300.000 kronor samt att anslaget Bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar måtte upptagas med ett till 25,000 kronor förhöjt belopp.

Den 12 november 1940 anmodade jag lantmäteristyrelsen att uppgöra och inkomma med förslag till ändring i gällande bestämmelser för användningen av förslagsanslaget till Bidrag till jorddelningsförrättningar i syfte att hålla de kostnader som skola bestridas från anslaget inom nuvarande anslagsbelopp. Lantmäteristyrelsen har i skrivelse den 6 december 1940 framlagt förslag i ämnet. Över denna skrivelse har statskontoret den 3 februari 1941 avgivit infortrat utlåtande.

I skrivelsen den 6 december 1940 har *lantmäteristyrelsen* erinrat, att medelsåtgången för de fyra budgetåren 1936/37—1939/40 från anslaget till Bidrag till jorddelningsförrättningar i genomsnitt uppgick till 348,593 kronor, fördelade på avstyckningar med 175,815 kronor, laga skiften med 118,375 kronor, andra förrättningar med 11,550 kronor samt förrättningar enligt Dalalagen och liknande med 42,853 kronor. Enligt vissa av lantmäteristyrelsen verkställda beräkningar förmenade styrelsen, att man — såvitt nu kunde bedömas — syntes kunna utan ändring i gällande bestämmelser förvänta en av verkningarna av det nuvarande tidsläget betingad minskning av medelsåtgången under ifrågavarande anslag för det kommande budgetåret i förhållande till den genomsnittliga medelsåtgången med 100,000 kronor. Vid sådant förhållande skulle medelsåtgången under budgetåret 1941/42 kunna beräknas stanna vid 248,000 kronor.

Därest det skulle befinnas oundgängligen nödvändigt att ytterligare nedpressa medelsåtgången, har lantmäteristyrelsen ansett den utvägen böra tillgripas att ändra grunderna för statsbidragens medgivande. Styrelsen har härom i huvudsak anfört följande.

Den närmast till hands liggande och även enklast genomförda möjligheten vore härvidlag att sänka det andelstal av förrättningskostnaderna med vilket statsbidrag högst må utgå. Bestämdes det högsta bidraget till avstyckning och av avstyckning betingad sammanläggning till tre fjärdedelar av de kostnader för vilka bidrag må utgå, skulle detta medföra en beräknad minskning i medelsåtgången med i runt tal 26,000 kronor.

Skulle ytterligare minskning av medelsåtgången vara ofrånkomlig, synes denna svårigen kunna erhållas på annat sätt än att en sänkning även vidtoges av andelstalet för bidrag till laga skiften och andra förrättningar. En sådan ändring att statsbidrag i dylika fall utginge med högst 60 procent av förrättningskostnaderna, skulle medföra en beräknad minskning av medelsåtgången med 22,000 kronor.

Angivna tvenne ändringar i gällande bestämmelser skulle enligt styrelsens mening medföra en sådan minskning i belastningen att anslaget torde kunna beräknas till 200,000 kronor.

Någon motsvarande sänkning av grunderna för de statsbidrag som utgå till vissa laga skiften i Kopparbergs län kan enligt styrelsens mening icke sättas i fråga. Bidragen till de s. k. Dalaskiftena utgöra nämligen en så oundgänglig förutsättning för denna skiftesverksamhet, att någon sänkning av de nuvarande bidragsbeloppen icke är tänkbar utan att äventyra arbetenas fortgång.

Därest de omnämnda ändringarna i bestämmelserna om bidrag till jorddelningsförrättningar skulle befinnas nödvändiga, har lantmäteristyrelsen vidare ifrågasatt, huruvida icke samtidigt skulle vara betingat att av enahanda skäl på motsvarande sätt nedsätta gränsen för statsbidragen under förslagsanslaget Bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar. En sådan ändring av dessa bestämmelser, att bidragsgränsen nedsattes från hela till tre fjärdedelar av förrättningskostnaden, skulle enligt styrelsens beräkningar minska medelsåtgången under anslaget med i runt tal 6,000 kronor.

Statskontoret har i sitt utlåtande andragit följande.

Lantmäteristyrelsen har i föreliggande framställning uttalat, att enligt styrelsens mening medelsåtgången å anslaget till bidrag till jorddelningsförrättningar under nästa budgetår till följd av rådande tidsläge skulle — i förhållande till den genomsnittliga åtgången under budgetåren 1936/37—1939/40 — kunna beräknas nedgå med 100,000 kronor till 248,000 kronor. Statskontoret kan för sin del icke finna styrelsens utgiftsberäkningar hållbara, då nämligen styrelsen byggt desamma på en medeltalssiffra i fråga om anslagsutgifterna under en period av fyra budgetår och icke tagit vederbörlig hänsyn till utgifterna för det senaste i sagda period ingående budgetåret, vilka i förhållande till utgifterna under föregående budgetår visa en högst betydande stegring. I avsaknad av erforderligt bedömningsmaterial är det emellertid icke möjligt för ämbetsverket att verkställa någon uppskattning av den utgiftsminskning, som med anledning av tidsläget kan vara att påräkna.

Statskontoret får vidare beträffande styrelsens förslag till ändrade grunder rörande statsbidrag till jorddelningsförrättningar och förrättningar enligt lagen om enskilda vägar uttala, att, även om styrelsens förut omförmälda beräkningar skulle befinnas hållbara, en nedsättning av andelstalet för bi-

drag till andra förrättningar enligt kungörelsen nr 295/1928 än avstyckningar från nu medgivna 75 till 50 procent — i stället för av styrelsen föreslagna 60 procent — synes vara motiverad, då nämligen i bidraget till avstyckningar förordats en sänkning av andelstalet med en fjärdedel eller från 100 till 75 procent. Statskontoret vill även erinra, att enligt före den 1 juli 1928 gällande bestämmelser understöd till andra förrättningar än avstyckningar utgick med högst hälften av förrättningskostnaderna.

Utgifterna från ifrågavarande två förslagsanslag till Bidrag till jorddelningsförrättningar och Bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar ha under de senaste åren icke oväsentligt överstigit de anvisade anslagsbeloppen. Vid 1940 års lagtima riksdag sänktes förstnämnda anslag från 300,000 till 200,000 kronor. Minskning i utgifterna förutsattes skolaske därigenom att lantmäteristyrelsen vid prövning av ansökningar om bidrag iakttog all möjlig sparsamhet inom den ram, som författningsbestämmelserna uppdragit för anslaget begagnande. Enligt den av lantmäteristyrelsen verkställda utredningen skulle medelsbehovet för de båda anslagen under nästa budgetår uppgå till respektive 248,000 och 25,000 kronor. Beträffande förstnämnda anslag har styrelsen förväntat en av det nuvarande tidsläget betingad minskning av medelsåtgången. Att en viss minskning med all sannolikhet kommer att inträda synes mig uppenbart. Om medelsåtgången däremot kan beräknas sjunka så avsevärt som styrelsen ansett eller från 405,311 kronor för budgetåret 1939/40 till 248,000 kronor, finner jag i likhet med statskontoret tveksamt.

*Departements-
chefen.*

Utgifterna från anslaget till Bidrag till jorddelningsförrättningar böra under nästa budgetår om möjligt icke överstiga 200,000 kronor. För att hålla utgifterna inom denna anslagsram torde en ändring av bidragsgrunderna vara erforderlig. Genom att sänka det högsta bidraget till avstyckningar och av avstyckning betingade sammanläggningar till tre fjärdedelar av kostnaderna och det högsta bidraget för övriga lantmateriförrättningar till sextio procent av kostnaderna skulle enligt lantmäteristyrelsens beräkningar medelsåtgången minska med 48,000 kronor. Statskontoret har förordat en sänkning av det högsta bidraget för andra lantmateriförrättningar än avstyckningar till femtio procent av kostnaderna. För min del kan jag ej tillstyrka en så långt gående minskning i statsbidraget utan ansluter mig härutinnan till vad lantmäteristyrelsen förordat. Statsbidrag skulle sålunda kunna utgå med högst tre fjärdedelar respektive sextio procent av kostnaderna. Vidare förutsätter jag att lantmäteristyrelsen vid prövningen av ansökningar om bidrag alltjämt iakttagit all möjlig sparsamhet.

I likhet med lantmäteristyrelsen anser jag mig icke böra förorda någon ändring av grunderna för de statsbidrag som utgå till vissa laga skiften i Kopparbergs län.

Beträffande statsbidragen till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar anser jag mig icke böra föreslå någon ändring av bidragsgrunderna. Dessa bidrag komma nämligen i främsta rummet de ur produktionssynpunkt sämst belägna fastigheterna till godo. En förbättring av transportförhållandena i dy-

lika fall har även en icke ringa betydelse för produktionsutvecklingen och försörjningen i därav berörda trakter. Vid sådant förhållande synes anslaget till Bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar böra uppföras till det av lantmäteristyrelsen ursprungligen äskade beloppet 25,000 kronor.

Därest riksdagen bifaller vad jag i det föregående förordat, torde jag i sinom tid få anmäla frågan om meddelandet av erforderliga ändringar i gällande författningar i ämnet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- för budgetåret 1941/42 under nionde huvudtiteln anvisa
- 1) till *Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till jorddelningsförrättningar ett förslagsanslag* av kronor 200,000;
 - 2) till *Understöd åt jorddelningsväsendet m. m.: Bidrag till förrättningar enligt lagen om enskilda vägar ett förslagsanslag* av kronor 25,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustav T. Roupe.